

آقا على حكيم

در كتاب المآثر والاثار در باره آقا على مدرس چنين نوشته اند :

۱- استادالاساتيد آقا على ز نوزى خلف آقا عبدالله مدرس، تدريس مدرسه ميرزا محمد خان سپهسالار قاجار در طهران بوى متعلق ميباشد. در معقول و منقول از جمله فحول معدود است هم در حكمت متعالى تدريس مى نمايد و هم در كتب فقه استدلالى و در ميان جميع علماء عصر در قصر قامت و صنر جئه آن بزرگوار كس ديده نشده است چنانكه بملو نظر و رفعت شأنش صنعت شمسى را خود برأى العين مشاهده فرموده و در استخاره و تفأل بقرآن كريم نظرى آنچنان صائب دارد كه اخبار از ضمير و غايب ميكند پدر و برادر اين فقيه عامل هم هردو از علماء بزرگ عصر خود بودند و در فنون شرعيه و حكيمه و رياضيه از اساتيد محسوب ميگردند (۱)

۲- در تاريخ اصفهان وري نوشته شده است سال ۱۳۱۰ فوت آقا على مدرس صاحب بدايع الحكم (۲)

۳- محمد على تربيت در كتاب دانشمندان آذربايجان چنين نوشته است :

آقا على معروف با استادالاساتيد خلف عبدالله مدرس ز نوزى بوده در معقول و منقول از جمله فحول علماء و حكماى آذربايجان است در تاريخ هزار و دوست و سى و چهار تولد يافته و در روز سه شنبه هفدهم ذيقعدة در سال هزار و سيمد و هفت وفات كرده است .

آقا على استادالاساتيد در او ايل عمر نزد پدرش تحصيل كرده و بعد از آن در نجف اشرف در نزد علماء عصر و در اصفهان و قزوین از ميرزا حسن بن ملا

آقا علی مدرس جد مادری استاد نصراله فلسفی

علی نوری و ملا آقای قزوینی در حکمت مشغول شده و چندین رساله و کتیب تألیف کرده است من جمله «سبیل الرشاد فی اثبات الماده» و کتاب (بدایع الحکم) پارسی است و این یکی عبارت از مسائلی است که نواب بدایع الملک میرزا از اوسوال نموده و او جواب داده است و آن دو کتاب در طهران چاپ شده است ، شرح حال مختصر او در جریده اختر مورخه نهم ماه صفر سال هزار و سیصد و هشت نشر شده و این دوبیت مشهور از اوست:

نرگس مست تو تا باده پرستی کندا

هر چه هستی همه چون چشم تو مستی کندا

شد بیک نقطه عیان از دهنش سر وجود

نیستی بین کسه چسان نکته هستی کندا

۴- کنت دو گوینو فرانسوی در کتاب مذاهب و فلسفه در آسیای وسطی

چنین گوید :

آقاعلی تهرانی استاد مدرسه مادرشاه تهران و دانشمند قابل ملاحظه‌ای است هیکل کوچک و اندام ضعیف و لاغری دارد و رنگ صورتش مایل بسباهی است اما چشمان نافذی دارد و فوق‌العاده باهوش است تحصیلات خود را در نزد پدرش ملاعبدالله مدرس و ملا آقای قزوینی و حاج محمدجعفر لاریجانی و حاج ملا محمد ابراهیم وسید رضا و میرزا محمد حسن نوری بیابان رسانده است راجع بعقاید فلاسفه شهیر مطالبی نوشته‌است ابتدا فقه و اصول و حکمت الهی تدریس میکرد ولی بعدها از تدریس این مواد دست کشید اما طلاب او را رها نکرده و بمنزلش می‌روند و از محضرش استفاده میکنند و خلاصه آنکه از این گوشه‌گیری از شهرتش کاسته نشده‌است اکنون مشغول نوشتن کتابی است در تاریخ فلسفه یعنی از ملاحظه شروع کرده و بزمان حاضر میرساند او بعد از شهرستانی اولین کسی است که بنویشتن تاریخ شروع فلسفه اقدام کرده است (۳)

۵- اعتماد السلطنه علاقه واردات مخصوص باقاعلی حکیم داشت ، در

گرفتاری‌ها و شادی‌ها بسوی زیارت حکیم بزرگوار عصر خود می‌شتافت

«نگاه کنید بکتاب خاطرات اعتماد السلطنه چاپ آقای ایرج افشار»

۶- کتاب بدایع الحکم «فارسی» در پاسخ هفت سؤالی است که یکی از

شاهزادگان با ذوق قاجار از حکیم نمود ، مؤلف مدقق کتاب بدایع بر پاره‌ای

از آراء حکیم سبزواری براسفار بخصوص در باب عدم ترکیب وجود از جنس

و فصل ایراد کرده است .

حاج ملاهادی سبزواری در کتاب شرح منظومه آراء و معتقدات

صدرالدین شیرازی را بروجهی تحریر و تقریر مینماید که ایراد آقاعلی بر

سخنان آخوند ملاصدرا در حکمت و توحید وارد نمی‌آید.

کتاب بدایع الحکم بر مشرب فلسفه ملاصدراست ، گاهی در خلال مطلب

بعضی از آیات قرآن مجید و اخبار هم تأویل و تفسیر شده و بعنوان شاهد آورده است .

۷- رساله فی بیان اقسام الحمل «عربی»

نسخه‌ای است که تا این زمان در این مسئله کسی تحقیق صحیحی ننموده و تدقیق نظری نکرده بکوشش استاد بزرگوار ما شادروان آقا میرزا فضل‌الله آشتیانی در مرداد ۱۳۲۰ خورشیدی در تهران چاپ شد.

۸- رساله فی وجود الرابطة «عربی» چاپ تهران ۱۳۱۵ هـ. ق

۹- رساله سبیل الرشاد «عربی» حاشیه‌ای بر کتاب اسفار چاپ تهران

۱۳۱۰ هـ . ق

۱- باب دهم ص ۱۵۷ المآثر والاثار چاپ تهران.

۲- تاریخ اصفهان و ری تألیف حاج میرزا حسن جابری اصفهانی چاپ اصفهان.

۳- ص ۱۱-۱۲ کتاب دانشمندان آذربایجان تألیف شادروان محمدعلی تربیت چاپ تهران با جزئی تصرف که در املاء آن علامه فقید محمد قزوینی فراهم نموده بودند در اینجا نقل شد.

۴- مذاهب و فلسفه در آسیای وسطی تألیف کنت دو گوبنیو وزیر مختار فرانسه در ایران سالهای ۱۲۷۱-۱۲۷۴ هجری ترجمه م - ف ص ۸۹

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نزاری قهستانی

وز خرمن خویش خوشه‌ده ما را
از خوان نیاز توشه ده ما را

در سایه خویش گوشه ده ما را
چیزی دیگر از تو آرزوی نکنم

میر سیدعلی قدرت

وز کس بیقین کسب تخلق نکنم
از خضر خجسته پی تملق نکنم

من نفس بپند هر تعلق نکنم
آن مرده منم که از پی آب حیات